

**УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА
ИЗ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Предговор

Сваком почетнику у истраживању, углавном није познато шта се може истраживати и на који начин, па му је одмах на почетку, потребна одговарајућа помоћ. Припреме за израду научно-истраживачког рада се спроводе у регионалним центрима и обухватају:

предавања,
вежбе,
избор теме.

У жељи да се помогне потенцијално талентованим и да се отклоне евентуалне тешкоће око писања рада, као и да се убрза и уједначи техничка припрема истих, у тексту који следи наводе се смернице које методолошки и илустровано упућују сваког полазника на :

*** начин писања научно-истраживачког рада**

*** техничку обраду резултата научно-истраживачког рада**

Уколико неко од полазника у свом раду не примени дате смернице у овом упутству аутоматски ће бити дисквалификован и тиме изгубити право да са својим радом учествује на Смотри.

Напомена:

Један научно истраживачки рад може радити највише два полазника-аутора, или наравно један полазник-аутор самостално.

Рад за који се испостави да је већ обрађиван у предходном периоду аутоматски ће бити елиминисан.

Један полазник може учествовати са радом из само једне научне области.

Начин писања научно-истраживачког рада

Писање научно-истраживачког рада подразумева унапред осмишљен и разрађен концепт /план/ рада.

За свако истраживање план писања садржи структуру рада.

Структура рада обухвата следеће делове:

- а. наслов рада**
- б. резиме**
- ц. увод**
- д. листу симбола**
- е. материјал и методику рада**
- ф. резултате истраживања и дискусију**
- и. закључак и**
- ј. цитирану литературу**

Ови делови структуре су поглавља у раду и пишу се као поднаслови. Сваки од наведених подналова има своју унутрашњу структуру са карактеристикама које ће у даљем тексту бити детаљно дефинисане и описане.

а. наслов рада

Наслов рада је потврђена или модификована радна формулација постављеног питања за научно истраживање.

У сваком наслову битно је истаћи тежиште истраживања, без оптерећења сувишним речима. Зато наслов мора бити кратак, јасан, прецизан привлачан и инвентиван.

Познати светски часописи ограничавају дужину наслова на 50 – 55 слова.

Максимална дужина наслова може бити 70 слова.

Наслов рада се пише на српском и енглеском језику центрирано, великим словима.

Испод наслова рада пишу се имена аутора, разред и школа, назив центра за таленте и пуно име и презиме ментора са титулом, звањем и местом запослења.

б. Резиме

Резиме је сажето приказивање садржине из читавог рада.
У резимеу се приказује :
сврха и циљ истраживања, односно испитивања;
примењена метода рада;
остварени резултати испитивања, уз апострофирање њихових кључних вредности:
битни закључци:

Дужина текста резимеа је 200 – 250 речи.

Кључне речи: У продужетку текста резимеа наводе се кључне речи на српском језику.

Обично се одабере до 6 најзначајнијих речи које асоцијативним својствима најбоље презентују бит рада.

Скуп речи одредити тако да су претходне речи значајније за садржај од наредних, односно да с лева на десно значај опада.

На овај начин поређане кључне речи дају богатије обавештење него сам наслов рада.

Резиме омогућава да се са добијеним резултатима упозна и светска јавност. Зато се пише на једном од светских језика, најчешће енглеском.

Summary

Иза резимеа долази *Summary*.

То је резиме /исти садржај и обим/ **КВАЛИТЕТНО** преведен на енглески језик.

Key words

Key words : превод кључних речи на енглески језик. Јако је важно да превод буде адекватан, прецизан и квалитетан.

ц. Увод

Уводом треба обухватити: подручје истраживања, податке других аутора који су послужили за сопствена истраживања или су били предмет проверавања; циљ истраживања, односно питања на која ће рад, односно аутор/аутори одговорити.

Он треба да на хармоничан и приступачан начин уведе читаоце у текст који следи.

Битан део увода представља и преглед ранијих радова.

На тај начин се идеја рада и циљ истраживања повезују са оним што је раније рађено, како би читаоцу било јасно на чему се даље изграђује истраживачко сазнање.

Аутор/аутори наводе радове других аутора, које је прочитао и на било који начин употребио као полазну тачку, као извор методике рада, као објашњење неке појаве итд.

Значи литературу у уводу наводимо тако што се потпуно сагледа шта је до данас истражено, шта је све објашњено, односно шта би још требало истражити.

Позивање на литературу у тексту се може се урадити на два начина :

наводи се презиме аутора и број под којим је дотични рад наведен у списку литературе на крају рада. На пример Бељански (3),

навођењем литературног извора, на погодном месту, само помоћу заграде(3) без навођења презимена аутора.

Аутор треба добро да разликује начин навођења литературе при позивању на њу у тексту рада, од начина при цитирању исте у поднаслову «Литература» на крају рада.

д. листа симбола

Наслов листа симбола коридсти се ако се у раду оперише са више од 5 симбола Симболе у листи навести по абecedном реду, пото грчка слова, па бројне ознаке.

Иза симбола, а пре назива навести јединицу мере. Користи се искључиво SI систем јединица.

Ако у раду има до 5 симбола, односно није уведен наслов листа симбола, онда одмах испред једначине навести симболе са димензијама и њиховим значењем.

е. материјал и метод рада

Преко овог поглавља приказује се материјал који је обрађиван, критеријуми који су узети у обзир приликом избора материјала итд.

Посебно треба приказати методику рада тако да читалац мора да се упозна како је аутор радио истраживање.

То значи да треба предочити све појединости о коришћеним инструментима, апаратима, прибору, као и поступцима испитивања, тако да други истраживачи могу поновити све описане поступке и добити сличне или индентичне резултате.

Не треба описивати стандардне статистичке методе, довољно је именовати их. Нестандардне и сложеније поступке треба подробно описати. Треба дефинисати вероватноћу исказа и подручје грешке мерења.

За материјал треба навести сва својства, ако је неопходно, и физичка и хемијска, количину као и место узимања, поступак примене и стање материјала у току испитивања.

Ако се ради о испитивању машина и опреме, треба их тачно описати и навести варијанте режима рада испитиваних објеката, односно машина и опреме.

ф. резултати истраживања и дискусија

Најважнији уједно и најтежи део рада, састоји се у интерпретацији добијених резултата.

Овде се са квантитативних чињеница прелази на размишљање, уочавање односа, доношење оцена и судова, потврде или одбацивања постављене хипотезе.

Интерпретација резултата је најчешће текстуална, али са врло сажетим и прецизним оценама.

Битно је да се изостави размишљање о неком резултату између појединих чињеница. Из тих разлога треба саопштити само главне репрезетативне резултате, а не све.

Важно је одабрати битно тј. одвојити битно од небитног.

У тексту треба навести да је оглед, на пример поновљен пет пута, јер то сведочи о његовој веродостојности и поновљивости, односно о поузданости резултата.

При презентацији бројева треба износити и поузданост мерења. То важи и за изношење статистичких података.

У дискусији треба истаћи да ли се добијени резултати, као и општа разматрања проблема, слажу или не слажу са ранијим резултатима, мишљењима или ставовима других аутора.

Резултати истраживања могу бити слични или различити. У случају да су запажене или утврђене веће разлике, неопходно је истаћи у чему се састоје.

Поштено је да аутор рада изнесе и оне резултате који негирају његову хипотезу. На тај начин ће бити обавештени и други заинтересовани истраживачи, те ће им се скренути пажња на потешкоће на које могу наићи, да их на време одклоне.

и. Закључак

Аутор/аутори потврђује исправност примењених метода, истиче важност добијених резултата истраживања и указује на могућност даљег истраживачког рада на истом проблему. Закључак треба да је концизан, језгровит и прецизан.

Не треба да прелази десети део обима целокупног рада.

Захвалност

(Уколико аутори сматрају да је потребно)

Уобичајено је да се на крају истраживачког рада наведу имена свих оних који су допринели и помогли у његовој реализацији. Свима њима, за савете и помоћ, треба одати захвалност.

Литература

Цитирана литература наводи се према JUS Z.A1.020-025.

У списак литературе уносе се извори које је аутор користио у изради свог рада (часописи, књиге, зборници радова, студије, приручници, интерна документа, статички материјали и сл.). Листа литературе се наводи по редоследу појављивања аутора у раду уз одговарајућу нумерацију, арапским бројевима.

Посебну пажњу треба обратити **приказу** коришћење литературе који мора бити библиографски потпун, тј. читаоцу треба омогућити да без већих тешкоћа пронађе оригинал.

Сам начин писања треба да буде једнообразан онако како то захтевају редакције издавача. Из тих разлога приказаћемо шему са примером за цитирање часописа, књига и зборника радова.

Када је литературни извор књига: редни број литературе, иницијал имена и презиме првог аутора, затим иницијал имена и презиме другог и осталих аутора, наслов књиге, издавач, место издавања и година издања.

На пример:

[1.] C.N.R. RAV, Ultraviolet and Visible Spectroscopy, Butter works, London, 2 nd. ed., 1967

Када је литературни извор Зборник радова са научног или стручног скупа (конгрес, симпозијум, саветовање): редни број литературе, иницијал имена и презиме првог аутора, затим иницијал имена и презиме другог и осталих аутора, наслов рада, назив публикације са скупа (пожељно је организатор скупа), место и година одржавање, број почетне странице.

На пример:

[1.] T. Lj. Đaković – Sekulić, N. U. Perišić – Janjić, S. D. Petrović, The retention behaviour of some amides on various supports, “Instrumental Planar Chromatography”, Interlaken, 1997, 79.

Напомена: При цитирању у наведеним примерима треба уочити знаке интерпункције и да се за назив часописа, књиге, зборника, користе слова из фонта *Italic* величине 10pt Normal као и да се број издања (volume) болдује.

За другу цитирану литературу (патенти, реферати, извештаји и сл.) треба навести што потпуније податке на основу којих се могу наћи, као и број страница тог материјала.

У списак литературе не треба стављати литературне изворе на које се аутор не позива у тексту.

Када наводите неку интернет презентацију као извор, наведите је посебно. Наведите тачан линк ка локацији са које сте преузели садржај, а не као адресу основне странице.(www.google.com,[naprimer](http://naprimer.com)).

Пожељно је користити аутентично писмо и језик за одговарајуће литературне изворе, (рачунарска техника то омогућује) или извршити транскрипцију. На пример, руски литературни извор треба писати ћирилично руским писмом.

б) Техничка обрада резултата истраживачког рада

Ништа мање није без значаја техничка обрада рукописа рада која поред куцања текста обухвата и илустровање резултата помоћу табела, графикана, слика, једначина, формула и сл.

Ради уједначавања техничке обраде истраживачких радова, за све учеснике на Смотри, неопходно је придржавати се следећег упутства које се генерално односи на истраживачки рад и његову структуру:

- Обим откуцаног рада са свим прилозима и цртежима износи до **12** страница,
- Текст рада се реализује на рачунару коришћењем Word-а и штампа на листовима А4 формата помоћу ласерског штампача.

Слова су ћирилична или латинична. Текст рада се куца словима величине **12 pt Normal** у фонту **Times New Roman** са проредом 1,5. Списак цитиране литературе се куца са словима величине 10ptN у фонтовима Times new Roman и Italic са истим проредом. Маргине за текст су: лева и десна 2,5 cm, горња 2 cm (сем на првој страни која је 5 cm) и доња 2,5 cm.

- Наслов рада се пише великим словима величине 14 pt B,
- Имена аутора и ментора се пишу великим словима величине 12 pt B,
- Разред, година студија, назив Центра се пише са малим словима величине 12 pt N,
- Подаци о ментору (звање, место запослења) се пишу малим словима величине 12 pt N,
- Поднаслови у раду су уствари наслови поглавља који обухватају: резиме, увод, листу симбола, материјал и методiku рада, резултате истраживања и дискусију, закључак и цитирану литературу. Ови поднаслови се пишу великим словима 12pt B, центрирано,
- Споредни поднаслови, у оквиру појединих поглавља куцају се малим искошеним словима Italic, величине 12ptN,
- За називе табела користе се коса слова Italic величине 10pt N,
- За податке у табели користе се слова величине 10pt N.

Табеле треба поставити на одговарајуће место у тексту рада тако да приказани резултати прате текст. Табеле означити арапским бројевима по реду (Табела 1,) са називом табеле на српском и енглеском језику. Нпр.

Табела 2. R_f - вредности испитиваних супстанци

Table 2. R_f - values of investigated compounds

- За потписе испод слика користити коса слова Italic величине 10pt N.

Слике, цртежи, дијаграми, се сматрају текстом и улазе у дозвољен обим рада до 12 куцаних страница. У тексту се означавају арапским бројевима по реду (сл. 1, сл. 2, ...) са потписом на српском и енглеском језику. Цртеже и дијаграме треба урадити на рачунару коришћењем AutoCAD, photoshop, Corel draw програма или на паусу тушем па их скенирати и поставити на одговарајуће место у раду. Исто поступити и са фотографијама.

На пример: сл. 1 – Назив слике

- Једначине и формуле треба куцати у посебном реду уз коришћење оптималних фонтова. Редни број једначине се даје у малој загради уз десну маргину,

- Грчка слова се пишу право,
- Променљиве се пишу (италик),
- Функције (\log , \sin , j , e) се пишу право,
- Матрице и вектори се пишу болд и италик.